

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO
PRAHA

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2012

Milan MASÁR

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO
PRAHA

Bakalářské studium /kombinované/
2009 – 2012

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Milan Masár

Konanie o dedičstve

Praha 2012

Vedoucí bakalářsky práce:

JUDr.Lekár

COMENIUS UNIVERSITY PRAGUE

Bachelor Studies /Part –Time/

2009 – 2012

BACHELOR THESIS

Milan Masár

Probate process

Prague 2012

The bachelor work supervisor:

JUDR.Lekár

Prehlásenie:

Prehlasujem, že predložená bakalárska práca je mojím pôvodným autorským dielom, ktoré som vypracoval samostatne. Všetku literatúru a ďalšie zdroje, z ktorých som pri spracovaní čerpal, v práci riadne citujem a sú uvedené v zoznamu použitej literatúry.

Súhlasím s prezenčným sprístupnením svojej práce v univerzitnej knižnici.

V Prahe dňa

vlastnoručný podpis

Pod'akovanie

Na tomto mieste by som sa chcel pod'akovať vedúcemu mojej diplomovej práce, Judr.Lekárovi, poskytnuté cenné rady, informácie i pripomienky, ktorými prispel k vypracovaniu tejto diplomovej práce.

Anotácia

Smrťou človeka nastáva veľká zmena v spoločenských, rodinných a v neposlednom rade aj v právnych vzťahoch. Snahou predkladanej práce je zamerať sa na právne vzťahy vznikajúce po smrti jedinca s konkrétnym zameraním na dedičsko-právny vzťah. Dedičské právo je jednou z najdôležitejších skupín majetkových práv. Pozornosť pri spracovaní práce venujeme dedičskému konaniu a to z pohľadu právnej úpravy Slovenskej republiky. Práca je zameraná na podanie uceleného výkladu jednotlivých zákonných ustanovení týkajúcich sa oblasti dedenia.

Kľúčové slová: Dedičské právo. Dedenie. Notár ako súdny komisár. Uznesenie o dedičstve. Osvedčenie o dedičstve. Opravné prostriedky.

Annotation

The death of a man set a large change in social, family and, finally, to the Board. The aim of this paper is to focus on the legal relations arising after the death of an individual with a particular focus on inheritance-relationship. Inheritance law is one of the most important groups of property rights. Attention in the processing of work we pay inheritance from the viewpoint of the legislation of the Slovak Republic. The work is focused on bringing comprehensive interpretation of statutory provisions relating to the succession.

Keywords: Law of succession. Inheritance. Notary as a court commissioner. Resolution of inheritance. Certificate of inheritance. Remedies.

OBSAH

Úvod	8
1 Dedičské právo	10
1.1 Všeobecná charakteristika dedičského práva	11
1.2 Funkcie dedičského práva	12
1.3 Základné zásady a predpoklady dedenia	13
2 Pribeh konania o dedičstve	16
2.1 Postup notára ako súdneho komisára v konaní o dedičstve	18
2.2 Skúmanie procesných podmienok	20
2.3 Účastníci konania	22
2.4 Prejednanie konania	25
3 Skončenie konania o dedičstve	30
3.1 Rozhodnutie v konaní o dedičstve	31
3.2 Nadobudnutie právoplatnosti uznesenia o dedičstve	34
3.3 Opravné prostriedky	35
3.4 Trovy konania	38
Záver	41
Zoznam použitej literatúry a prameňov	42

ÚVOD

Život každého človeka sa končí smrťou a zaniká tým jeho právny subjektivita, spôsobilosť mať práva a povinnosti, ktorej časový interval je vymedzený od narodenia až do smrti. Smrť človeka je právna skutočnosť, ktorá má za následok vznik dedičskoprávneho vzťahu. Dediť je možné len po fyzickej osobe, ktorá zomrela, a v žiadnom prípade nie je možné dedenie po osobe právnickej. Dedičskoprávny vzťah neexistuje za života, ale až po smrti.

Konanie o dedičstve je jedným z nesporných konaní, patriacich medzi občianske súdne konania, s ktorými prichádza do styku nepochybne každý človek.

Právny poriadok dáva možnosti a záruky každému, aby sa sám mohol rozhodnúť ako zaobchádzať so svojim majetkom počas života, ale aj čo zanechať pre budúce generácie. Málokomu je ľahostajné, komu pripadne jeho osobný majetok po smrti. Smrťou prechádzajú majetkové práva a záväzky poručiteľa na jeho právnych nástupcov. Takýto prechod je zabezpečený právne relevantným spôsobom, ktorým je konanie o dedičstve.

Konanie o dedičstve je zložitým procesom, v ktorom nejde iba o riešenie právnych otázok, ale častokrát je činnosť notárov ako súdnych komisárov pri zabezpečovaní prechodu majetku poručiteľa na dedičov, spätá s citovými vzťahmi poručiteľa a jeho dedičov a preto je potrebné veľmi citlivo zladovať individuálne a spoločenské záujmy občanov.

Cieľom tejto bakalárskej práce bolo podchytiť najdôležitejšie právne normy, ktoré sú záväzné pre túto osobitnú oblasť civilného práva a ktoré určujú postup v konaní o dedičstve. Okrem toho, cieľom tejto práce je podrobnejšie sa zaoberať otázkami, ktoré sú špecifické pre toto konanie.

V prvej kapitole tejto práce sa v stručnosti oboznamujeme s pojmom dedičského práva, s jeho prameňmi a významom, hlavnými funkciami a zásadami. V nasledujúcej kapitole sa zaoberáme konkrétne pojmom dedičské konanie a jeho procesnými podmienkami. V tejto kapitole prinášame aj charakteristiku notára ako súdneho komisára a charakteristiku účastníkov konania. Tretia, posledná kapitola záverečnej práce nás informuje o priebehu

skončenia dedičského konania. Zameriavame sa aj na charakteristiku opravných prostriedkov, ktoré je možné použiť v tomto konaní a vznikom trov konania.

1. Dedičské právo

Základným prameňom dedičského práva je zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej aj ako „OZ“). Okrem jeho siedmej časti s názvom Dedenie (§460 až 487 OZ), ktorá obsahuje ucelenú hmotnoprávnu úpravu dedičského práva, s dedičským právom obsahovo úzko súvisia i mnohé jeho ďalšie ustanovenia upravujúce základné občianskoprávne inštitúty, ako napr. spôsobilosť osoby na práva a povinnosti, spôsobilosť na právne úkony, zastúpenie, premlčanie, vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov (ďalej aj ako „BSM“) atď., na ktoré musí súd prihliadať pri prejednaní dedičstva. Ustanovenia dedičského práva procesnej povahy, upravujúce postup súdu v dedičskom konaní, obsahuje zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v platnom znení (ďalej aj ako „OSP“) a to konkrétne v §175a až 175zd OSP. Podrobnejší postup súdu pri konaní o dedičstve je upravený vo vyhláske Ministerstva spravodlivosti SR č. 573/2005 Z.z. o Spravovacom a kancelárskom poriadku pre okresné sudy, krajské sudy, Špeciálny súd a vojenské sudy v znení neskorších predpisov (ďalej aj ako „SaKP“). Ak sa v konaní o dedičstve vyskytne cudzí prvok, je nutné nájsť rozhodné právo podľa zákona č. 97/1963 Zb. o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom v znení neskorších predpisov (ďalej aj ako „ZMPS“). Keďže dedičské právo nie je izolovaným odvetvím občianskeho práva, v závislosti od predmetu dedičstva nadväzuje na právnu úpravu majetkových práv a povinností, nachádzajúcu sa v rozličných právnych odvetviach súkromného ako i verejného práva. V tejto súvislosti možno spomenúť napr. zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej aj ako „ObZ“), zákon č. 311/2001 Z.z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov (ďalej aj ako „ZP“), zákon č. 36/2005 Z.z. o rodine v znení neskorších predpisov (ďalej aj ako „ZoR“), zákony o priemyselných právach, zákon č. 618/2003 Z.z. o autorskom práve a o právach súvisiacich s autorským právom (autorský zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej aj ako „AZ“), zákon č. 180/1995 Z.z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom atď.. S trovami konania

o dedičstve úzko súvisí vyhláška Ministerstva spravodlivosti SR č. 31/1993 Z.z. o odmenách a náhradách notárov v znení neskorších predpisov ako i zákon č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch v znení neskorších predpisov. Vzhľadom k tomu, že notár vystupuje v konaní o dedičstve ako poverený súdny komisár, pri prameňoch dedičského práva je nutné spomenúť i zákon č. 323/1992 Zb. o notároch a notárskej činnosti (Notársky poriadok) v platnom znení.

V nasledujúcich podkapitolách prinášame pohľad na vymedzenie pojmu dedičského práva a s ním spojené jeho funkcie. Svoju pozornosť zameriavame aj na základné zásady a predpoklady dedenia.

1.1 Všeobecná charakteristika dedičského práva

Dedičské právo môžeme zaradiť k základným subsystémom občianskeho práva, ktoré v úprave občianskoprávných vzťahov zastáva špecifické postavenie. Dedičské právo upravuje prechod majetku zo zomretej osoby na jej dedičov.

„Pojem dedičské právo sa používa v dvojakom zmysle. Dedičské právo v objektívnom zmysle je súhrnom právnych noriem, ktoré upravujú prechod a nadobúdanie majetkových práv po zomretej osobe inými subjektmi. Teda upravuje podmienky a predpoklady dedenia (čo sa dedí, kto dedí a ako sa dedí) a následky dedenia.“¹

S pojmom dedičské právo sa teda stretávame v dvojakom zmysle:

- v **objektívnom zmysle**, kde tento pojem predstavuje súhrn právnych noriem, ktoré upravujú prechod a nadobúdanie majetkových práv po zomretej osobe, t. z. upravuje podmienky a predpoklady dedenia: čo sa dedí, kto dedí a v neposlednom rade ako sa dedí a následky dedenia,
- **subjektívnom zmysle**, t. z. oprávnenie dediča na dedičstvo alebo jeho časť, ak sú u neho splnené zákonom predpísané predpoklady

¹ LAZAR, J. a kol. 2010. *Občianske právo hmotné. 1. Všeobecná časť. Rodinné právo. Vecné práva. Dedičské právo*. Bratislava : IURA EDITION, 2010. s. 203.

dedenia. Zjednodušene povedané ide tu o právo istej osoby stať sa dedičom.

Dedičskoprávny vzťah ako taký sa skladá z troch povinných prvkov, ktorými sú podľa profesora Jána Lazara: subjekt, objekt a subjektívne dedičské právo. Dedičskoprávny vzťah by nemohol bez týchto troch základných zložiek vzniknúť. Musíme podotknúť, že poručiteľ nikdy nevystupuje ako subjekt dedičskoprávneho vzťahu, keďže dedičskoprávny vzťah vzniká až po jeho smrti. **Subjekty**, ktoré vystupujú v dedičskoprávnych vzťahoch a svojou povahou sú súkromnoprávne vzťahy, rešpektujú zásady súkromného práva a sú si rovné, nemajú jeden voči druhému výhodnejšie postavenie. Ak sa subjektom dedičskoprávneho vzťahu stane štát, vystupuje v postavení právnickej osoby. Za **objekt** dedičskoprávneho vzťahu považujeme majetok, ktorý v okamihu smrti patril poručiteľovi, a ktorý predstavuje samotné dedičstvo.

Podľa profesora Planka „Dedičské právo pôsobí však aj voči spoludedičom, prípadne proti štátu, ktorý nadobudol dedičstvo ako odúmrtý, ostatní dedičia sú preto povinní rešpektovať dedičské právo oprávneného dediča.“²

1.2 Funkcie dedičského práva

Zo všeobecného hľadiska môžeme povedať, že dedičské právo upravuje vzťahy, ktoré majú spojitosť s prechodom práv ale aj záväzkov zo zomretej osoby, teda poručiteľa na iné osoby. Je teda zrejmé, že základné funkcie dedičského práva vychádzajú predovšetkým z tej skutočnosti, že právna úprava dedenia nesleduje len záujmy dedičov, ktorým plynie prospech z nadobudnutia dedičstva zanechaného poručiteľom, ale berie na vedomie aj tie subjekty, voči ktorým bol zomretý, teda poručiteľ zaviazaný k majetkovému plneniu, nakoľko veritelia nemôžu byť obmedzení vo svojich právach tým, že subjekt zomrel. „Dedičské právo tak prispieva k upevňovaniu právnej istoty v právnych

² PLANK, K. et al. 1983. *Občianske právo hmotné II. diel. 2.* vyd. Bratislava: Právnická fakulta Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach,, s. 220

vzťahoch medzi fyzickými osobami, medzi fyzickými a právnickými osobami, prípadne i štátom.“³

Dedičské právo svojou štruktúrou, zvýšenou ochranou poručiteľových potomkov ako neopomenuteľných dedičov, požiadavkou vysporiadania dedičstva medzi niekoľkými dedičmi vedie k posilňovaniu recipročných vzťahov vo vnútri rodiny, a tým aj k účelnému využitiu zanechaných majetkových hodnôt, k predchádzaniu sporov, ku ktorým by medzi dedičmi mohlo dochádzať.

Hlavnou funkciou, ktorú dedičské právo plní v spoločnosti je teda funkcia posilnenia rodiny, najmä ak sa jedná o hmotné zabezpečenie potomkov zomretého. Rušenie tejto hlavnej funkcie dedičského práva sa pripúšťa len celkom výnimočne a to predovšetkým vtedy, keď sa dediči ukázali ako nehodní byť dedičmi. Ide o dedičskú nespôsobilosť resp. o možnosť vydedenia potomkov.

Ak poručiteľ nemá nasledovníkov, ktorý by získali jeho dedičstvo, môže si úplne voľne určiť či už fyzické alebo aj právnické osoby, na ktoré prejde jeho majetok po jeho smrti.

„Na funkciu posilňovania rodiny prostredníctvom inštitútov dedičského práva sa prihliada aj v daňových predpisoch, ktoré sú zakotvené v predpisoch finančného práva.“⁴

1.3 Základné zásady a predpoklady dedenia

Pre každé právne odvetvie sú charakteristické určité zásady, ktoré vyjadrujú jeho podstatné znaky a ciele, pričom zároveň slúžia ako východiskové body pri výklade noriem toho-ktorého právneho odvetvia. Výnimkou nebude ani dedičské právo, ktoré hoci nie je samostatným odvetvím nášho právneho poriadku, vyznačuje sa určitými osobitnými zásadami

³ LAZAR, J. et al. 2006. *Občianske právo hmotné*. 3. dopl. a preprac. vyd. 1. zväzok. Bratislava : IURA EDITION, 2006. s. 555

⁴ GANDŽALOVÁ, D. 2006. *Dedičské právo*. Banská Bystrica : Univerzita Mateja Bela, Právnická fakulta, 2006, s. 88

charakteristickými len pre dedičské právo hmotné. Podľa docenta Ciráka: „Dedičské právo tvorí integrálnu súčasť všeobecného súkromného práva. To má za následok, že nosné zásady súkromného práva vyjadrené v podobe zásady rovnosti a zásady individuálnej autonómie (slobody) sa plnohodnotne uplatňujú aj v pomeroch upravených dedičskými právom hmotným“⁵.

Uplatňovať si dedičské právo, teda dediť, môžeme len vtedy, ak sa naplnili konkrétne podmienky, ktoré stanovuje zákon. Tieto podmienky nazývame „predpoklady dedenia“ Podľa Ciráka predstavujú tieto predpoklady určité „okolnosti objektívnej aj subjektívnej povahy“⁶. Pre uplatnenie dedičského práva je potrebné splniť všetky štyri základné podmienky dedenia, za ktoré považujeme: smrť fyzickej osoby, existencia dedičstva, dedičský titul a dedičská spôsobilosť. Prvé dve spomínané podmienky dedenia považujeme za podmienky objektívneho charakteru, ostatné považujeme za podmienky subjektívneho charakteru.

Smrť poručiťa je hlavnou a základnou objektívnou podmienkou dedenia. Podľa zákona sa s touto udalosťou spája prechod vlastníckych práv z poručiťa na dediča. Je zrejmé, že po žijúcej osobe dediť nemožno. Keďže zomrieť môže len fyzická osoba, tak je jasné, že po právnickej osobe nie je možné dediť. Smrť poručiťa sa musí dokázať verejnou listinou. Za takúto verejnú listinu považujeme úmrtný list. Avšak niekedy nemožno po určitej osobe dediť, pretože sa jej smrť nedá bezpečne dokázať, hoci je pravdepodobné, že tento človek už neexistuje.

Druhou objektívnou podmienkou dedenia je existencia dedičstva po zomrelom poručiťovi. Dedičstvo tvoria najmä majetkové práva a povinnosti, ktoré pre smrť fyzickej osoby nezanikajú.

Subjektívnymi predpokladmi dedenia sú :

- a. dedičský titul,
- b. spôsobilosť dediť,
- c. nevyužitie práva na odmietnutie dedičstva.

Dedič môže dediť buď zo zákona, alebo na základe právoplatného závetu.

⁵ CIRÁK, J. et al. 2009. *Dedičské právo*. 1. vyd. Šamorín : HEURÉKA, 2009. s. 22

⁶ CIRÁK, J. et al. 2009. *Dedičské právo*. 1. vyd. Šamorín : HEURÉKA, 2009. s. 53

Spôsobilosť dediť je vymedzená pozitívne tým, že dedič môže len ten dedič, ktorý má v čase poručiteľovej smrti spôsobilosť na práva a povinnosti. Negatívne je spôsobilosť vymedzená tým, že u neho nesmú byť dané dôvody zakladajúce podľa § 469 OZ dedičskú nespôsobilosť.

Ďalším subjektívnym predpokladom dedenia je, že dedič nevyužil svoje právo na odmietnutie dedičstva, pretože ak dedič odmietne dedičstvo predpísanou formou, spôsobom a v určenom čase, nededí.

2 Priebeh konania o dedičstve

Dedičské konanie patrí k jedným z osobitných druhov občianskoprávneho konania. Dedičské konanie svojou povahou sa zaraďuje ku konaniam, ktoré sú nesorové. Od sporového konania sa konanie o dedičstve odlišuje najmä preventívnou funkciou, ktorej hlavným cieľom je predísť sporu. Súd koná a rozhoduje aj bez toho, aby bol viazaný návrhmi účastníkov. Právna úprava tohto konania sa nachádza v ustanoveniach § 175a až 175zd OSP, na ktoré nadväzujú vykonávacie ustanovenia § 94 až 117 SaKP. „Procesno-právna úprava konania o dedičstve úzko súvisí s právnou úpravou dedičskoprávnych vzťahov v Občianskom zákonníku, ktorý prezentuje základné hmotno-právne predpoklady vzniku týchto vzťahov.“⁷ „Pod pojmom konanie o dedičstve rozumieme procesnými normami upravený postup súdu, účastníkov konania, prípadne iných subjektov, ktorého zmyslom je zabezpečiť realizáciu príslušných hmotno-právnych ustanovení, teda prechod dedičstva na dedičov, ako aj právne vzťahy, ktoré pritom medzi nimi vznikajú.“⁸ Hlavným cieľom dedičského konania je prejednanie a rozhodnutie o dedičstve. Tento cieľ súvisí s funkciami a zásadami, ktoré sa v ňom uplatňujú. „Úlohou dedičského konania je upevňovať zákonnosť, zabezpečovať ochranu všetkých foriem vlastníctva a ochranu majetkových a osobných práv občanov, ako aj záujmov štátu. Jeho význam spočíva v tom, že prostredníctvom konania o dedičstve sa realizujú príslušné hmotno-právne dedičské ustanovenia. Spoločenský význam konania o dedičstve treba vidieť v tom, že rozhodnutím súdu sú vytvárané predpoklady potrebné na zabezpečenie právnej istoty, určitosti a jasnosti právnych vzťahov.“⁹

Pod pojmom konanie o dedičstve rozumieme súhrn úkonov, ktorými sa zisťuje okruh dedičov, podiel jednotlivých dedičov na dedičstve, stav aktív a pasív dedičstva v prípade úmrtia osoby alebo jej vyhlásenia za mŕtvu a nato

⁷ FICOVÁ, S. 2005. *Občianske právo procesné. Základné konanie*. Bratislava : Univerzita Komenského, Právnická fakulta, 2005. str. 266.

⁸ Fogaš, E.: Konanie o dedičstve, Acta Facultatis Iuridicae UC, roč. IX., Bratislava SPN, 1985, str. 43.

⁹ Bajcura, A. a kol.: *Občianske právo procesné*. Právnická fakulta Univerzity Komenského, Bratislava, 1995, str. 13

nadväzujúca realizácia dedičstva. Podľa § 175a OSP je zrejmé, že príslušný orgán štátnej správy poverený vedením matriky má za povinnosť oznámiť úmrtie vo svojom matričnom obvode súdu, ktorý začne konanie o dedičstve, a to aj bez návrhu, len čo sa dozvie, že niekto zomrel po prípade bol súdom vyhlásený za mŕtveho. Musí tu pritom ísť o úplný alebo čiastočný výpis z knihy úmrtí, ktorý má charakter verejnej listiny. Okrem orgánu štátnej správy povereným vedením matriky, môže začať súd konanie o dedičstve bez návrhu taktiež na podnet iného štátneho orgánu, notára, orgánu územnej samosprávy, prípadne aj fyzickej osoby, ak je bez pochyb, že niekto zomrel, alebo bol súdom vyhlásený za mŕtveho.

Konanie o dedičstve môže začať aj na návrh. V takomto prípade je konanie začaté dňom, kedy došiel súdu návrh na jeho začatie. K návrhu na začatie je vecne legitimovaný najmä ten, kto o sebe tvrdí, že je dedičom, alebo ten, kto sa postaral o pohreb poručiteľa, po prípade štát, ak ide o odúmrt'.

„Návrh však môže podať aj osoba, ktorá na to nie je vecne legitimovaná. Podaním návrhu touto osobou je konanie začaté. Skutočnosť, že návrh podala osoba, ktorá nie je k návrhu vecne legitimovaná sa prejaví v priebehu konania tým, že súd prípadne súdny komisár prestane konať, ako náhle zistí, že nie je účastníkom konania.“¹⁰ Návrh musí obsahovať okrem všeobecných náležitostí podania stanovené zákonom v § 42 ods. 3 OSP aj náležitosti osobitné, ktoré sú ustanovené v § 79 ods. 1 OSP. „Pri posúdení, či v konkrétnom prípade ide o návrh na začatie konania alebo iba o podnet na začatie konania súdom je potrebné vychádzať z obsahu podania. O podnet na začatie konania ide spravidla vtedy, ak ten, kto podanie urobil na úmrtie fyzickej osoby len upozorňuje s tým, že by malo byť prejednané dedičstvo po tejto osobe, ak je nepochybné, že sám nemieni byť účastníkom konania. V prípade, že podanie je nejasné, treba nejasnosť takéhoto podania odstrániť, napr. prostredníctvom dotazu pisateľa podania, jeho výsluchom pred súdom a pod., aby bol procesný úkon považovaný za návrh, musí mať náležitosti v § 42 ods. 3 a § 79 ods. 1 druhá veta OSP.“¹¹ Zobranie návrhu späť na začatie konania o dedičstve

¹⁰ BAJCURA, A. a kol. 1995. *Občianske procesné právo*. Bratislava: Univerzita Komenského Bratislava, Právnická fakulta. 1995. s. 124.

¹¹ Gandžalová, D.: *Dedičské právo*, Právnická fakulta UMB v Banskej Bystrici, 2006, str. 224

nemusi bezprostredne znamenať zastavenie konania, ak sa preukáže, že sú naplnené podmienky pre začatie konania.

2.1 Postup notára ako súdneho komisára v konaní o dedičstve

„Inštitút notára ako súdneho komisára v konaní o dedičstve sa zaviedol zákonom č. 263/1992 Zb. Tento zákon novelizoval OSP a dedičské konanie pripadlo do výlučnej pôsobnosti súdu. Činnosť notárov je vymedzená zákonom č. 323/1992 Zb. o notároch a notárskej činnosti (Notársky poriadok) v § 3 ods. 1. S účinnosťou od 1.1.1993 došlo k preneseniu rozhodovacej právomoci v dedičských veciach na civilné sudy. Notár ako súdny komisár na základe poverenia súdu, ktorý konanie o dedičstve začal, je oprávnený vykonávať úkony potrebné pre postup v konaní o dedičstve, nemôže však rozhodnúť a nemôže požiadať o poskytnutie právnej pomoci v cudzine. Charakter postavenia notára ako slobodného právnického povolania, ktorému sa zveruje výkon niektorých funkcií štátu, vylučuje aby notár mohol v konaní o dedičstve vydávať rozhodnutia. Táto koncepcia notárstva je v súlade s princípmi uznávanými Medzinárodnou úniou latinských notárstiev, ktoré sa uplatňujú vo väčšine krajín sveta. Táto koncepcia nepripúšťa, aby notár mohol mocensky zasahovať do právnych vzťahov medzi subjektmi práva. Jednotlivé dedičské veci sa pridávajú jednotlivým notárom náhodným výberom pomocou technických prostriedkov, schválených ministerstvom spravodlivosti, tak aby bola vylúčená možnosť ovplyvňovania pridelenia veci. podmienka náhodného výberu je splnená vtedy, ak sa má vec prideliť jednému z aspoň dvoch notárov. Konanie o dedičstve začne súd, ktorý notára ako súdneho komisára poverí na prejednanie dedičstva. Poverenie sa nepovažuje za súdne rozhodnutie, je neformálnym úkonom súdu, preto nie je proti nemu prípustný opravný prostriedok. Poverenie sa musí vzťahovať na celé konanie, vrátane vydania osvedčenia o dedičstve. Až následne ho môže súd zúžiť, alebo môže notárovi vec úplne odňať. K odňatiu veci súd podľa § 175 OSP pristúpi po zistení, že notár ako súdny komisár, postupuje spôsobom, ktorý vyvoláva v súdnom konaní zbytočné priesťahy a po predchádzajúcom upozornení notára na zavadnosť postupu. Poverenie môže súd

dodatočne zmeniť. Poverenie a zmena poverenia sú voči súdnemu komisárovi účinné, len čo mu ich súd oznámil. Úkony notára sa považujú za úkony súdu. Poverenie však nie súdnym rozhodnutím.“¹²

Nález Ústavného súdu PL. ÚS 1/04 z 24. februára 2005 išiel ešte ďalej tým, že v súvislosti s výkonom činnosti súdneho komisára špecifikuje postavenie notára, ustálením, že „notár je v sústave orgánov verejnej moci považovaný za štátny orgán“¹³. Podľa tohto nálezu „činnosť notárov ako súdnych komisárov treba považovať za priamy výkon časti súdnej moci v súvislosti s prejednávaním dedičstva“¹⁴.

Notár, resp. súdny komisár vykoná šetrenie v Notárskom centrálnom registri závetov, pri ktorom zisťuje, či je v ňom evidovaný závet, listina o vydedení, u ktorého notára a pod akou značkou je uložená. O tejto skutočnosti spíše záznam. Ak súdny komisár zistí, že poručiteľ zanechal závet alebo listinu o vydedení, vyžiada si listinu od príslušného notára alebo súdu, u ktorého je uložený, ak prípadne nie je takáto listina uložená priamo u notára, ktorý je poverený prejednaním dedičstva. Príslušný notár, prípadne súd, u ktorého je listina uložená spíše zápisnicu, ku ktorej priloží osvedčený odpis závetu, listiny o vydedení. Originál listiny zašle súdu, ktorý ho uloží do zbierky vyhlásených závetov. Je možné, že závet alebo listina o vydedení existuje, ale nie je zapísaná do Notárskeho centrálného registra závetov. Takúto listinu môže predložiť notárovi ako súdnemu komisárovi dedič, prípadne iná osoba, u ktorej poručiteľ uschoval závet alebo listinu o vydedení. Súdny komisár zistí stav takejto listiny a taktiež spíše zápisnicu, v ktorej uvedie, kto závet alebo listinu o vydedení predložil, prípadne za akých okolností sa našiel. K zápisnici priloží odpis závetu, pričom po skončení konania o dedičstve bude originál vyhláseného závetu uložený na súde do zbierky vyhlásených závetov.

Súdny komisár predvolá osobu, ktorá je uvedená na úmrtnom liste ako osoba, ktorá sa postarala o pohreb poručiteľa, na predbežné vyšetrenie. V predbežnom vyšetrení zisťuje nasledovné údaje:

¹² MAZÁK, J. a kol. 2007. *Základy občianskeho práva procesného*. Bratislava: IURA EDITION, 2007. s. 214.

¹³ Nález Ústavného súdu SR z 24.02.2005, sp. zn. PL. ÚS 1/04, č. judikátu 2/2005.

¹⁴ Nález Ústavného súdu SR z 24.02.2005, sp. zn. PL. ÚS 1/04, č. judikátu 2/2005.

- z úmrtného listu do zápisnice o predbežnom vyšetrení zapíše osobné údaje poručiťa, jeho meno a priezvisko, rodné meno, dátum narodenia, rodné číslo, posledné bydlisko poručiťa, dátum a miesto úmrtia, rodinný stav, občianstvo,
- ďalej uvedie, či manželka poručiťa, ak sa jedná o poručiťa – muža, očakáva narodenie poručiťovho dieťaťa,
- okruh dedičov,
- majetok a dlhy poručiťa,
- ostatné údaje potrebné k identifikácii rodinného majetku – mená rodičov a súrodencov, či sú žijúci alebo nebohí – tieto údaje nie sú nevyhnutné v prípade, ak poručiť zanechal dedičov v 1. dedičskej skupine, ale sú dôležité za účelom zidentifikovania poručiťovho majetku,
- kto vybavoval pohreb poručiťa a výšku nákladov na pohreb.

V prípade, ak súdny komisár pri vykonaní predbežného vyšetrenia zistí, že poručiť nezanechal žiaden majetok, resp. že zanechal iba majetok nepatrnej hodnoty, poučí dediča, alebo inú osobu prítomnú na predbežnom vyšetrení, že pojednávanie sa nevykoná a konanie bude zastavené pre nemajetnosť. „Ak poručiť zanechal majetok nepatrnej hodnoty, tento bude vydaná osobe, ktorá sa postarala o pohreb poručiťa.“¹⁵

2.2 Skúmanie procesných podmienok

Aby súd mohol prejednať a rozhodnúť vo veci, vyžaduje sa splnenie procesných podmienok, ktoré zákon vyžaduje po začatí konania. Procesné podmienky majú spoločné znaky najmä v tom, že počas celého konania o dedičstve, je ich prítomnosť nevyhnutná. Úlohou procesných podmienok je dosiahnuť legálnosť postupu občianskoprávneho súdu v priebehu konania o dedičstve a v rozhodovaní a zabezpečiť najmä princípy spravodlivého procesu rozhodovania. Právomoc súdov je jednou zo základných procesných

¹⁵ §175h Zák.č.99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok

podmienok konania o dedičstve. Pod pojmom právomoc súdov rozumieme súhrn oprávnení a povinností, ktoré zákon priznáva súdom pri výkone súdnej moci. Obsahom právomoci súdov je výkon súdnictva vo veciach trestných a občianskoprávných. Podľa ustanovenia § 7 ods. 1 OSP „v občianskom súdnom konaní súdy prejednávajú a rozhodujú spory a iné právne veci, ktorý vyplývajú z občianskoprávných pracovných, rodinných, obchodných a hospodárskych vzťahov, pokiaľ ich podľa zákona prejednávajú a nerozhodujú o nich iné orgány.“¹⁶ „Iné veci prejednávajú a rozhodujú súdy v občianskom súdnom konaní, len ak to ustanovuje zákon.“¹⁷

V praxi sa častokrát stretávame, že v konaní o dedičstve sa vyskytne cudzí prvok. Konkrétne ide o prípady, kedy je porúčiteľ cudzinec, alebo keď sa predmetné dedičstvo nachádza mimo územia Slovenskej republiky. Vo vzťahu k cudzine sú všetky otázky dedičského konania upravené v osobitnom právnom predpise zákone č. 97/1963 Zb. o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom v znení neskorších predpisov a tiež v ustanovení § 175z OSP.

V dedičskom konaní s cudzím prvkom treba preskúmať, či je daná právomoc Slovenskej republiky prejednať dedičstvo a dedičské právo, ktorého štátu sa použije. „Ak prejednanie dedičstva nepatrí do právomoci súdu Slovenskej republiky, vykoná súd predbežné vyšetrenie a vydá účastníkom na ich žiadosť úradné potvrdenie o výsledku tohto vyšetrenia.“¹⁸

Slovenský súd prejedná dedičstvo po cudzincovi, ktoré je v Slovenskej republike:

- a.) ak štát, ktorého je porúčiteľ príslušníkom, ani nevydá dedičstvo slovenským súdom, ani nepriznáva ich rozhodnutiam právne následky, alebo ak cudzí štát odmietne zaoberať sa dedičstvom alebo ak sa nevyjadrí, alebo,
- b.) ak tu mal porúčiteľ bydlisko a ak žiada o to dedič, ktorý sa tu zdržuje,
- c.) tiež vždy, ak ide o nehnuteľnosti ležiace na území Slovenskej republiky.

¹⁶ § 7 ods. 1 Zák.č.99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok

¹⁷ § 7 ods. 3 Zák.č.99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok

¹⁸ § 175z ods. 1 Zák.č.99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok

„Ak sa majetok má vydať do cudziny, upovedomí o tom súd tuzemských dedičov a veriteľov oznámením, ktoré sa vyvesí po dobu 15 dní na úradnej tabuli súdu, známym účastníkom sa toto oznámenie doručí.“¹⁹

Stanovenie okruhu účastníkov je jednou z prvoradých úloh súdu v konaní o dedičstve. Ide tu o riešenie jednej zo základných podmienok a predpokladov konania o dedičstve. Dôležitosť správneho určenia okruhu účastníkov má veľký význam, zabraňuje predchádzaniu podávania riadnych ale i mimoriadnych opravných prostriedkov.

2.3 Účastníci konania

„Základným cieľom občianskeho procesu je ochrana práv a oprávnených záujmov účastníka konania, prípadne rozhodovanie o právnych skutočnostiach, ktoré ovplyvňujú právne postavenie účastníka v hmotnoprávných vzťahoch. Pojem účastník občianskeho súdneho konania je preto ústredným pojmom civilného procesu. Účastníkovi konania sa priznávajú rozsiahle procesné práva a nadväzne na to plní aj zákonom ustanovené procesné povinnosti, čo prispieva k zákonnému a hospodárnemu priebehu konania.“²⁰

Ako uvádza § 90 OSP „účastníkmi konania sú navrhovateľ (žalobca) a odporca (žalovaný) alebo tí, ktorých zákon za účastníkov označuje.“²¹ OSP §94 ods.1 hovorí, že: „v konaní, ktoré možno začať i bez návrhu, sú účastníkmi aj tí, o právach alebo povinnostiach ktorých sa má konať.“²²

OSP vymedzuje okruh osôb, ktoré sú účastníkmi konania, ktoré v konaní stoja proti sebe ako odporcovia, žalobca – žalovaný. Ide o dvojstranný právny pomer, vyplývajúci zo vzťahov občianskoprávných, pracovných, rodinných, či obchodných. Navrhovateľ je teda ten, kto sa obráti s návrhom na

¹⁹ § 175z ods. 2 Zák.č.99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok

²⁰ MAZÁK, J. a kol. 2007. *Základy občianskeho práva procesného*. Bratislava: IURA EDITION, 2007. s. 83.

²¹ § 90 Zák.č.99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok

²² § 94 ods. 1 Zák.č.99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok

súd a odporcom je potom ten, koho navrhovateľ vo svojom návrhu označí za odporcu. Povaha niektorých právnych vzťahov si vyžiadala, aby okruh účastníkov určitého konania určil priamo zákon. Ide najmä o osobitné druhy konania, do ktorých zahrňujeme aj dedičské konanie. Vo veci, kde okruh účastníkov je určený zákonom, neprichádza do úvahy ani možnosť zmeny v osobách účastníkov a ani pripustenie vedľajšieho účastníka.

Podľa ustanovenia § 175b OSP „účastníkmi konania sú tí, o ktorých sa možno dôvodne domnievať, že sú poručiteľovými dedičmi a ak takých osôb niet, štát. Poručiteľov veriteľ je účastníkom konania v zmysle § 175p v prípade, keď sa vyporiada jeho pohľadávka, a pri likvidácii dedičstva. V konaní podľa § 175h ods. 2 OSP je účastníkom konania iba ten, kto sa postaral o pohreb.“²³

Účastníkmi konania o dedičstve sú teda tí, ktorí podľa hmotného práva prichádzajú do úvahy ako dedičia. Účasť domnelých dedičov, to znamená osôb, o ktorých sa zistí, že im patrí niektorý z právnych titulov dedenia, konkrétne závet alebo zákon, sa vyznačuje tým, že nemusí trvať od začiatku do skončenia konania. Ich účasť zanikne v okamihu zistenia, že nededia napríklad pre dedičskú nespôsobilosť (§469 OZ), alebo preto, že odmietnutím dedičstva sa sami vylúčia z dedenia, a to ku dňu smrti poručiteľa (§ 463 OZ). Dedičia zo zákona sú účastníkmi konania vždy dovtedy, kým sa nezistí, že poručiteľ zanechal platný závet a že ako dedičia neprichádzajú do úvahy. Účastníkom konania je aj vydedený potomok. Jeho účasť zanikne, ak je vydedenie platné, alebo zistením, že nededí po poručiteľovi z iného dôvodu, napríklad preto, že sa dopustil úmyselného trestného činu voči poručiteľovi, jeho manželovi, deťom alebo rodičom, alebo zavrhnutia hodného konania proti prejavu poslednej vôle a tento čin mu poručiteľ neprepáčil.

Štát sa stáva účastníkom konania o dedičstve vtedy, ak poručiteľ nezanechal žiadnych zákonných ani závetných dedičov, alebo keď je ich dedičské právo pochybné a môžeme očakávať, že dedičstvo pripadne štátu ako odúmrt' podľa § 462 OZ. Postavenie účastníka štát stratí, ak súd na základe zistených skutočností, že osoba, ktorá si uplatnila dedičské právo je

²³ § 175b Zák.č.99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok

poručiteľovým dedičom. Iné je postavenie štátu, kde má získať dedičstvo na základe závetu, tu je štát účastníkom konania o dedičstve tak ako každý iný dedič. Za štát koná pred súdom zamestnanec príslušného krajského súdu.

Keď bolo dedičské konanie zastavené, pretože poručiteľ nezanechal žiadny majetok, v takomto prípade právne konanie podľa platného právneho predpisu nemá účastníkov.

Účastníkom konanie môže byť aj veriteľ poručiteľa. Účasť veriteľa má zabezpečiť, aby mohol v konaní vykonávať v rámci svojej pohľadávky procesné práva a povinnosti a tiež, aby konečné rozhodnutie v konaní zodpovedalo hmotnému právu aj čo sa týka jeho pohľadávky voči veriteľovi. Ide najmä o tieto prípady:

- predĺžené dedičstvo sa prenecháva veriteľovi na úhradu dlhov
- súd nariadi likvidáciu predĺženého dedičstva
- keď sa vyporiada pohľadávka veriteľa, t.j. keď sa dedičia dohodnú, že za poručiteľov dlh budú zodpovedať inak, než podľa pomeru toho, čo z dedičstva nadobudli, k celému dedičstvu.

Ak sa veriteľovi nepriznalo postavenie účastníka, má právo obrátiť sa na súd a uplatniť svoje právo prostredníctvom žaloby. „Ak sa konanie začalo na návrh, je určitá osoba účastníkom, lebo sama vlastnou činnosťou tento stav vyvolala. Ak sa však konanie o dedičstve začalo bez návrhu a účastníkom konania je ten, koho právne postavenie sa vydaním rozhodnutia môže zmeniť, nie je potrebné, aby on sám uplatňoval svoje záujmy, naopak je povinnosťou súdy, aby s touto osobou ako účastníkom konal.“²⁴

Skutočnosť, že predpokladaný dedič sa nachádza v cudzine nemá vplyv na jeho spôsobilosť byť účastníkom konania.

V dedičskom konaní vystupujú okrem účastníkov konania aj iné subjekty, ktorých postavenie v určitých častiach konania je obdobné postaveniu účastníka. Hovoríme o účastníkoch konania pre určitý úsek, t.z., že v určitom úseku konania sa rozhodnutia súdu dotýkajú práv týchto osôb. Sú to napríklad svedkovia, znalci, tlmočníci, tí, ktorým súd uložil povinnosť pri dokazovaní alebo pri zabezpečení dedičstva.

²⁴ Fogaš, Ľ.: K pojmu účastník konania o dedičstve, Právny obzor, roč. 65, č. 4, Bratislava, 1982, str. 345

Osoby, ktoré nemôžu byť účastníkmi konania pre nedostatok procesnej spôsobilosti sú maloleté deti a takisto osoby postihnuté duševnou chorobou. Maloleté deti nedosiahli ešte taký stupeň rozumovej vyspelosti, kedy nemožno rozumne predpokladať, že by boli spôsobilé vykonávať tak závažné úkony, ako sú napríklad odmietnutie dedičstva a pod. V dedičskom konaní však maloleté deti môže zastupovať ich zákonný zástupca, ak je sám účastníkom konania, preto v týchto prípadoch sa maloletému dieťaťu ustanoví kolízny opatrovník. V prípade osoby postihnutej duševnou chorobou, jej súd ustanoví opatrovníka.

V konaní o dedičstve často dochádza k vzájomnému zastupovaniu dedičov. V takom prípade namiesto zastúpeného vystupuje v konaní zástupca – spoludedič. Avšak takéto zastupovanie má aj svoje nevýhody, ktoré spočívajú v tom, ako v konkrétnom prípade posúdiť, či záujmy zástupcu nie sú v rozpore so záujmami zastúpeného.

V prípade, ak dedič zomrie ešte pred právoplatným skončením konania o dedičstve, stratí tým spôsobilosť byť účastníkom konania, a preto s ním nemožno ďalej konať. V takom prípade treba v konaní pokračovať s jeho procesnými nástupcami, ktorými sú jeho dedičia, resp. štát.

2. 4 Prejednanie konania

Prejednanie dedičstva predstavuje rozhodujúcu časť dedičského konania. Ide od druhej fázy konania o dedičstve, v ktorom dochádza k jeho prejednaniu a následnému vydaniu rozhodnutia. Jeho súčasťou sú úkony upovedomenia dedičov o ich dedičskom práve, možnosti odmietnuť dedičstvo, podľa okolností vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva manželov, súpis aktív a pasív dedičstva a určenie všeobecnej ceny majetku. Ak je dedičstvo predĺžené, prichádza do úvahy dohoda dedičov a veriteľov o prenechaní predĺženého dedičstva na úhradu dlhov.

V tejto fáze súd využije všetky doteraz získané poznatky k objektivizácii skutočného stavu veci formou rozhodnutia o všeobecnej cene majetku poručiťľa, výške dlhov a čistej hodnote dedičstva. Výsledkom tejto

fázy konania bude vydanie rozhodnutia vo veci samej, teda takého rozhodnutia, ktorým sa meritórne upravia alebo dotvoria dedičské právne vzťahy vo vzťahu ku konkrétnym osobám a veciam.

Na prejednanie dedičstva nie je potrebné nariaďovať pojednávanie, ak súd potvrdí jeho nadobudnutie jedinému dedičovi alebo ak dedičstvo pripadne štátu podľa § 462 OZ. V tomto prípade štát nie je dedičom. Ide tu o zvláštne subjektívne právo štátu nadobudnúť priamo zo zákona to, čo nikomu inému nepatrí, podobne ako pri náleze skrytej veci, ktorej vlastník nie je známy a pri opustenej veci. Takto nadobudnuté dedičstvo štátom sa označuje ako odúmrté, ktorá môže byť úplná alebo čiastočná. Dedičstvo sa stáva odúmrtou v prípadoch:

- ak poručiteľ nezanechal ani závet, ani zákonných dedičov
- ak poručiteľ zanechal závet, ale tento je neplatný a dedičia zo zákona nie sú,
- ak poručiteľ nezanechal zákonných dedičov a jediný dedič zo závetu nenadobudne, napr. preto, že ho odmietol,
- ak poručiteľ nezanechal závet a zákonní dedičia dedičstvo nenadobudnú.

Ak konanie o dedičstve nebolo zastavené podľa § 175 h OSP, upovedomí súd tých, o ktorých sa možno dôvodne domnievať, že sú dedičmi, o ich dedičskom práve a o možnosti dedičstvo odmietnuť. Toto upovedomenie sa vykoná v lehote do jedného mesiaca odo dňa, keď boli dedičia o práve dedičstvo odmietnuť informovaní. Z dôležitých a nesporných dôvodov môže súd túto lehotu predĺžiť. Súd zároveň má za povinnosť poučiť dedičov o náležitostiach a o účinkoch odmietnutia dedičstva. Lehota na odmietnutie dedičstva plynie každému dedičovi osobitne, podľa toho kedy bol upovedomený a poučený.

„Procesnoprávne dôsledky odmietnutia spočívajú v tom, že ten kto dedičstvo odmietol, stratí aj postavenie účastníka konania o dedičstve, pretože podľa § 175 b OSP už nie je poručiteľovým dedičom. Postup súdu v prípadoch, keď pri prejednaní dedičstva a vyšetrení dedičského práva dôjde k spornosti o určitých skutočnostiach alebo v otázke oprávnenosti niektorého dediča dedič

upravuje § 175 k OSP. Tieto spory sa spravidla nemôžu riešiť v nesporovom postupe notára ako súdneho komisára alebo dedičského súdu. Rozhodovanie takýchto sporov závisí od toho, či sa spor týka práva alebo skutkového stavu veci. Sporné otázky preto teória delí na právne sporné otázky a skutkovo sporné otázky.²⁵ Pri určovaní rozsahu dedičstva je v niektorých prípadoch potrebné vyrovnať sa aj s BSM, ktorého hmotnoprávny charakter predpokladá osobitný procesný postup v konaní o dedičstve. „Ak mal poručiteľ v čase svojej smrti s pozostalým manželom majetok v BSM, predpokladom na vykonanie súpisu majetku je vyporiadanie majetku patriaceho do BSM. Ku dňu zániku manželstva, teda ku dňu smrti poručiteľa zaniká aj BSM, preto je potrebné určiť, čo z majetku tvorí predmety dedičstva po poručiteľovi a čo patrí pozostalému manželovi.“²⁶ Otázky vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva manželov v konaní o dedičstve upravuje §175l OSP. „Ak mal poručiteľ v čase svojej smrti s pozostalým manželom majetok v bezpodielovom spoluvlastníctve, o ktorého vyporiadaní sa nezačalo konanie na súde, vyporiada sa tento majetok v konaní o dedičstve podľa osobitého predpisu.“²⁷ Ak sa však už začalo konanie o vyporiadaní BSM na súde, notár ako súdny komisár nevyporiada bezpodielové spoluvlastníctvo, ale počká na výsledok súdneho konania a podiel súdom určený ako patriaci do dedičstva po zomrelom manželovi zahrnie do súpisu dedičstva. Podmienkou vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva v konaní o dedičstve je, aby tu bol pozostalý manžel ako účastník konania a ostatní dedičia po zomrelom manželovi. Ak je pozostalý manžel jediným dedičom, BSM sa nevyporiada.

„K vyporiadaniu BSM môže dôjsť aj písomnou dohodou alebo ústne do zápisnice medzi pozostalým manželom a dedičmi, uzavretou v konaní o dedičstve. Táto forma vyporiadania má listinnú povahu. Ak je platne uzavretá, účastníci sú ňou viazaní a nemôžu dodatočne žiadať aby vyporiadanie vykonal súd. Spory, ktoré môžu v súvislosti s týmto majetkom vzniknúť sa riešia osobitným postupom, ktorého podstata spočíva v tom, že ak rozhodnutie

²⁵ GANDŽALOVÁ, D. 2006. *Dedičské právo*. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, Právnická fakulta, 2006. s. 246.

²⁶ ŠTEVČEK, M. a kol. 2007. *Civilné právo procesné*. Bratislava: IURA ERUDION, 2007. s. 410.

²⁷ § 175l ods. 1 Zák.č.99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok

dedičského súdu závisí od skutočnosti, ktorá zostala medzi účastníkmi sporná, súd postupuje podľa § 175k ods. 3 OSP.²⁸

Po zistení rozsahu majetku v bezpodielovom spoluvlastníctve treba najprv zistiť jeho cenu a následne pristúpiť k vlastnému vyporiadaniu.

Majetok nachádzajúci sa v BSM je možné vyporiadať dohodou medzi dedičmi a pozostalým manželom, prípadne bývalým manželom, štátom, alebo správcom konkurznej podstaty. Takúto dohodu možno uzavrieť ústne do zápisnice alebo písomne. Ak ku dohode nedôjde, majetok v BSM vyporiada súd príslušný na konanie o dedičstve a to uznesením, ktoré doručí účastníkom konania a to do vlastných rúk. Vyporiadanie možno vykonať rôznym spôsobom. Najčastejšie sa určí, že majetok v BSM patrí do dedičstva v jednej polovici a pozostalému manželovi tiež v polovičnom podiele. Majetok a dlhy možno vyporiadať aj tak, že sa určí, ktoré konkrétne veci a iné majetkové hodnoty a dlhy patria do dedičstva a ktoré pozostalému manželovi, alebo tak, že sa určí, že spoločný majetok zostáva vo vlastníctve manžela, ktorý je povinný vyplatiť do dedičstva polovicu hodnoty tohto majetku alebo naopak, že majetok v bezpodielovom spoluvlastníctve patrí v celosti do dedičstva a dedičia uhradia podiel z vyporiadania pozostalému v peniazoch.

Pri vyporiadaní treba vychádzať zo zásady rovnosti podielov oboch manželov. Každý z manželov je oprávnený požadovať, aby sa mu hradilo, čo zo svojho majetku vynaložil na spoločný majetok, a je povinný nahradiť, čo sa zo spoločného majetku vynaložilo na jeho ostatný majetok. Je potrebné prihliadať aj na potreby maloletých detí, na to ako sa každý z manželov staral o rodinu, a tiež na to ako sa zaslúžil o nadobudnutie a udržanie spoločných vecí.

Vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva je súčasťou konania o dedičstve, preto do právoplatného skončenia konania o dedičstve možno upravovať súpis aktív a pasív.

Zo spoľahlivo zisteného skutkového stavu majetku poručiteľa, po určení, ktoré veci z bezpodielového spoluvlastníctva manželov patria do dedičstva, a ktoré sú len výlučným vlastníctvom poručiteľa, prípadne, ak sa

²⁸ MAZÁK, J. a kol. 2007. *Základy občianskeho práva procesného*. Bratislava: IURA EDITION, 2007. s. 215.

BSM nevyporiadava z dôvodu, že zaniklo inak alebo poručiteľ nebol ženatý, určí sa majetok poručiteľa patriaci do dedičstva ako aktívum. Okrem aktív do dedičstva patria aj spomínané pasíve, teda dlhy poručiteľa. Dedičia poručiteľa zodpovedajú za dlhy poručiteľa do výšky dedičstva a každý z dedičov zodpovedá za dlhy podľa výšky zdedeného majetku. Ak je viac dlhov ako majetku, je dedičstvo predĺžené. Súdny komisár určí podľa podkladov všeobecnú cenu majetku, výšku dlhov a čistú hodnotu dedičstva. Ak sa dedičia nevedia dohodnúť na cene majetku, určí jeho hodnotu znalec a súdny komisár vychádza z ceny určenej znaleckým posudkom. Pozemky charakteru stavebných pozemkov, zastavané plochy, cesty, záhrady, ak ich hodnota nebola určená znaleckým posudkom sa oceňovali podľa vykonávacej vyhlášky ministerstva a pozemky poľnohospodárskeho a lesného charakteru sa oceňovali podľa tabuliek o určení priemernej bonitovanej pôdno-ekologickej jednotky.

3 Skončenie konania o dedičstve

Spôsob ukončenia konania dedičstva bude závisieť od určenia všeobecnej ceny, výšky dlhov a čistej hodnoty dedičstva, t.j. teda od toho či je dedičstvo predĺžené alebo nie.

„Ak je dedičstvo predĺžené, môžu dedičia uzavrieť s veriteľmi dohodu o prenechaní predĺženého dedičstva na úhradu dlhov. Vecne legitimovaní na jednej strane sú všetci dedičia a na druhej strane všetci veritelia. Predmetom tejto dohody, ktorú uzatvárajú dedičia s porúčiteľovými veriteľmi, sú všetky aktíva dedičstva, ktoré sa prenechávajú na úhradu dlhov porúčiteľa veriteľom. Ide tu o tzv. odovzdanie iure crediti, t.j., ak je dedičstvo predĺžené, môžu sa dedičia s veriteľmi dohodnúť, že im dedičstvo prenechajú na úhradu dlhov. Súd túto dohodu schváli, ak neodporuje zákonu alebo dobrým mravom. Jej predmetom musí byť celé dedičstvo. Ak sa neuzavrie dohoda, alebo hoci bola dohoda uzavretá, súd ju neschváli pre jej rozpor so zákonom alebo dobrými mravmi. V takomto prípade prichádza do úvahy možnosť likvidácie dedičstva. Podmienky likvidácie dedičstva sú upravené v § 175t až 175v OSP. Súd z úradnej povinnosti uznesením vyzve veriteľov, aby mu oznámili svoje pohľadávky v určenej lehote, s upozornením, že pohľadávky veriteľov, ktoré nebudú pri likvidácii dedičstva uspokojené, zaniknú. Toto uznesenie vyvesí na úradnej tabuli súdu.²⁹

„Ak dedičstvo nie je predĺžené, prichádza do úvahy niekoľko možností skončenia prejednávania dedičstva. Rozhodnutie o potvrdení nadobudnutia dedičstva jedinému dedičovi podľa § 481 OZ, je jednou možnosťou, ak skutočne existuje iba jediný dedič, alebo ak aj bolo povolaných k dedeniu viac osôb, ale dedičom z nich ostal len jeden, pretože ostatní boli nespôsobilí dediť, vydedení alebo dedičstvo odmietli. Súd v uznesení o dedičstve potvrdí, že dedičstvo nadobudol jediný dedič, respektíve, že pripadlo štátu. Konanie v týchto prípadoch sa môže skončiť aj vydaním osvedčenia o dedičstve, ktoré vydá notár poverený súdom, teda ako súdny komisár. Podľa § 175j OSP na

²⁹ VOJČÍK, P. a kol. 2009. *Občiansky zákonník .Stručný komentár*. Bratislava: IURA EDITION. 2009. s. 592.

prejednanie dedičstva nie je potrebné nariaďovať pojednávanie, ak súd potvrdí jeho nadobudnutie jedinému dedičovi, alebo ak dedičstvo pripadne štátu.³⁰

3.1 Rozhodnutia v konaní o dedičstve

Úlohou konania o dedičstve je upevňovať zákonnosť, zabezpečovať ochranu štátneho, spoločenského, individuálneho vlastníctva a ochranu osobných a majetkových rozhodnutí, ktoré majú bezprostredný vplyv na hmotné vzťahy.

Zistením skutočností rozhodujúcich pre vymedzenie okruhu oprávnených dedičov, rozsahu a stavu dedičstva po poručiteľovi sú splnené predpoklady pre skončenie konania o dedičstve. Rozhodovanie sa môže skončiť procesným rozhodnutím, rozhodnutím vo veci samej, alebo vydaním osvedčenia o dedičstve.

Súd konanie zastaví, potom, čo poručiteľ nezanechal žiadny majetok, alebo zastaví konanie, ak vydal majetok nepatrnej hodnoty tomu, kto sa postaral o pohreb. Konanie o novoobjavenom majetku súd zastaví najmä vtedy, ak poručiteľ nezanechal žiaden majetok, ktorý nebol prejednaný v pôvodnom konaní.

Rozhodnutiami vo veci samej sa rozhoduje v konaniach, v ktorých sa zistil právne významný majetok poručiteľa, bez zreteľa na to, či majetok patriaci do dedičstva je, alebo nie je predĺžený, obsah takýchto rozhodnutí závisí od okruhu účastníkov a od toho, kto je účastníkom. Tieto uznesenia môžu obsahovať výrok o potvrdení, ktorý treba považovať za autoritatívny spôsob rozhodovania, alebo výrok o chválení dohôd medzi účastníkmi konania o dedičstve, ktorý odobruje obsah dohody týchto účastníkov.

Osvedčenie o dedičstve má rovnaké účinky ako uznesenie vo veci samej. Notár ako súdny komisár pri vydávaní osvedčenia postupuje primeraným použitím ustanovení § 175b až 175q OSP.

³⁰ GANDŽALOVÁ, D. 2006. *Dedičské právo*. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, Právnická fakulta, 2006. s. 265.

Dedičské konanie sa končí uznesením o dedičstve. Týmto uznesením, ktorý vydáva vždy súd sa deklarujú právne vzťahy s účinnosťou ku dňu smrti poručiteľa. Uznesenie o dedičstve, bez ohľadu na to, o aký typ uznesenia ide, sa doručuje účastníkom do vlastných rúk a možno proti nemu podať odvolanie. Občiansky súdny poriadok rozoznáva päť typov uznesení o dedičstve, ktoré sú v súlade s hmotno-právnou úpravou Občianskeho zákonníka § 175q ods.1:

„Súd v uznesení o dedičstve:

- a.) potvrdí nadobudnutie dedičstva jednému dedičovi alebo
- b.) potvrdí, že dedičstvo, ktoré nenadobudol žiadny dedič, pripadlo štátu, alebo
- c.) schváli dohodu o vyporiadaní dedičstva alebo dohodu o prenechaní predĺženého dedičstva na úhradu dlhov, alebo
- d.) potvrdí nadobudnutie dedičstva podľa dedičských podielov, ak medzi dedičmi nedôjde k dohode, alebo
- e.) neschváli dohodou o vyporiadaní dedičstva a potvrdí nadobudnutie dedičstva podľa dedičských podielov.“³¹

Uznesenie o dedičstve vydáva súd a doručuje ho účastníkom do vlastných rúk. V uznesení sa uvedie, ktorý súd ho vydal, meno a priezvisko poručiteľa a deň jeho smrti, prípadne aj miesto, kde mal poručiteľ naposledy bydlisko, ďalej vlastný výrok uznesenia, odôvodnenie a poučenie o odvolaní a deň a miesto vydania uznesenia.

„Podľa právneho stavu účinného od 1. decembra 1995 sa konanie o dedičstve môže skončiť aj vydaním osvedčenia notárom, ktorý bol poverený súdom podľa § 38 ods. 1 OSP v dedičskom konaní ako súdny komisár.“³²

Jeho účelom je urýchliť dedičské konanie a v záujme toho umožniť, aby v niektorých prípadoch, kde nedôjde medzi účastníkmi ku konfliktom a rozporom ohľadne dedičského práva, rozsahu dedičstva a spôsobu jeho vyporiadania mohol konanie skončiť notár.

Vydať osvedčenie o dedičstve môže iba notár, a to len za splnenie zákonom ustanovených podmienok. Prvou podmienkou je, aby notár bol na vydanie osvedčenia poverený súdom- Ďalšou podmienkou je súhlas účastníkov

³¹ § 175q ods. 1 Zák.č.99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok

³² Mazák, J.: Osvedčenie o dedičstve, Ars Notaria, 3/1997, str. 11

na vydanie osvedčenia o dedičstve. Poslednou podmienkou je, aby v konaní o dedičstve nastala jedna z procesných situácií, ktoré sú vymenované v § 175zca ods. 1 OSP. O takéto prípade ide, ak:

- a.) „dedičstvo nadobudol jediný dedič, ktorý nesmie byť maloletý, ani osobou, ktorá musí mať opatrovníka podľa zákona,
- b.) Dedičstvo, ktoré nenadobudol žiadny dedič, prípadne štátu,
- c.) Dedičia sa vypořádali medzi sebou dohodou,
- d.) Dedičia uzavreli s veriteľmi poručiteľa dohodu o prenechaní predĺženého dedičstva na úhradu dlhov.“³³

Osvedčenie o dedičstve musí mať obsahové i formálne náležitosti, ktoré sú vymedzené v § 175zca ods. 2 OSP:

- a.) „označenie súdneho komisára,
- b.) Označenie dedičskej veci,
- c.) Označenie účastníkov a ich zástupcov,
- d.) Vyhlásenie dedičov o spôsobe a obsahu vypořádania bezpodielového spoluvlastníctva manželov zaniknutého smrťou poručiteľa,
- e.) Obsah osvedčovanej skutočnosti,
- f.) Ak ide o spoluvlastníkov, výšku ich spoluvlastníckych podielov vyjadrených zlomkom z celku,
- g.) Údaj o odmene notára a o jeho hotových výdavkoch,
- h.) Ďalšie údaje, najmä údaje potrebné na zápis práva k nehnuteľnosti do katastra nehnuteľnosti,
- i.) Podpisy účastníkov a ich vyhlásenie, že súhlasia s obsahom osvedčenia,
- j.) Poučenie o tom, že účastník konania môže do 15 dní od prevzatia osvedčenia o dedičstve požiadať súd o pokračovanie v konaní o dedičstve podľa §175l až 175z,
- k.) Miesto a dátum vydania osvedčenia o dedičstve,
- l.) Odtlačok úradnej pečiatky notára a jeho podpis.“³⁴

³³ § 175zca ods. 1 Zák.č.99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok

³⁴ § 175zca ods. 2 Zák.č.99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok

Osvedčenie o dedičstve môže obsahovať aj iné náležitosti, ak je to potrebné so zreteľom na povahu a okolnosti konkrétneho prípadu. Toto osvedčenie musí byť ale bezvýhradné a nesmú byť k nemu pripojené žiadne podmienky. Akákoľvek podmienka znemožňuje vydanie osvedčenia.

„Hoci osvedčenie o dedičstve je úkonom notára, v skutočnosti ho treba považovať za úkon súdu, lebo podľa platnej právnej úpravy môže o prejednaní dedičstva rozhodnúť len súd.“³⁵

„Ak sa prejednanie dedičstva neskončilo vydaním osvedčenia o dedičstve, notár pripraví všetky potrebné podklady na vydanie uznesenia súdu a návrh na uznesenie súdu a vyúčtuje svoju odmenu a hotové náklady. Ak podklady nie sú úplné alebo návrh na uznesenie nie je po vecnej stránke správny, súd môže vec vrátiť notárovi s pokynom na doplnenie konania alebo na zmenu návrhu uznesenia. Pokynom súdu je notár viazaný.“³⁶

3.2 Nadobudnutie právoplatnosti uznesenia o dedičstve

Po tom, čo účastníci konania prevzali u notára osvedčenie o dedičstve, prípadne ak notár ako súdny komisár pripravil podklady na vydanie uznesenia o dedičstve zašle súdny komisár dedičský spis súdu, ktorý ho poveril na prejednanie dedičstva.

Osvedčenie o dedičstve nadobúda právoplatnosť, ak v lehote do 15 dní odo dňa prevzatia osvedčenia o dedičstve nepožiadajú účastníci súd o pokračovanie v konaní o dedičstve. Ak žiadosť nie je včas podaná, nadobúda osvedčenie o dedičstve účinky právoplatného uznesenia o dedičstve.

Ak účastníci podajú v lehote žiadosť o pokračovanie v konaní o dedičstve, osvedčenie o dedičstve stráca platnosť a súd, resp. súdny komisár pokračuje v dedičstve bez zreteľa na jeho vydanie, teda súdny komisár znovu prejedná dedičstvo.

³⁵ Huljak, Š.: Osvedčenie o dedičstve ako rozhodnutie o dedičstve a prípustnosť obnovy konania, *Ars Notaria*, 2/2000, str. 15

³⁶ § 175zd ods. 1 Zák.č.99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok

Účastníci konania sa môžu vzdať práva na podanie žiadosti na pokračovanie v konaní a osvedčenie o dedičstve nadobúda právoplatnosť dňom vzdania sa práva na podanie tejto žiadosti. Podanie žiadosti o pokračovanie v konaní sa nepovažuje za opravný prostriedok.

Uznesenie o dedičstve nadobúda právoplatnosť, ak v lehote do 15 dní odo dňa doručenia, nepodali účastníci, prípadne aspoň jeden z nich, odvolanie.

Po márnom uplynutí lehoty na podanie žiadosti na pokračovanie v konaní v prípade osvedčenia o dedičstve a na podanie odvolania v prípade uznesenia o dedičstve, nadobudne osvedčenie a uznesenie právoplatnosť, pričom súd právoplatnosť vyznačí na osvedčení, uznesení o dedičstve.

3.3 Opravné prostriedky

Aj napriek tomu, že procesné predpisy o dedičskom konaní umožňujú súdu čo najlepšie zistiť materiálnu a formálnu pravdu a na ich základe správne rozhodnúť, súd resp. súdny komisár môže predsa len pri svojom rozhodnutí urobiť chybu. V konaní o dedičstve dochádza k pochybeniam v spôsobe prerokovania veci, v porušení predpisov procesného alebo hmotného práva, alebo aj tým, že po právoplatnosti rozhodnutia vyjdú najavo nové skutočnosti, ktoré by mali vplyv na jeho rozhodnutie, ak by boli súdu známe a mohol by na ne prihliadať už v čase svojho rozhodnutia. Takisto môžu nastať pochybenia vo vedení konania. Aby takého chyby mohli byť napravené, pripúšťa OSP, proti rozhodnutiam súdu, resp. súdnych komisárov opravné prostriedky.

Účelom opravných prostriedkov je umožniť zmenu alebo zrušenie nesprávnych a nezákonných rozhodnutí a posilňujú dôveru účastníka v súdne konanie.

Môžeme hovoriť o riadnych opravných prostriedkoch, ktorými možno napádať ešte neprávoplatné rozhodnutie prvostupňového súdu – odvolanie, ako aj o mimoriadnych opravných prostriedkoch, ktoré majú skôr výnimočný charakter. Možno nimi napádať rozhodnutia odvolacích súdov alebo už právoplatné rozhodnutia – obnova konania, dovolanie a mimoriadne dovolanie.

Odvolanie zaraďujeme medzi riadny opravný prostriedok. Pre odvolanie platia ustanovenia § 201 a nasl. OSP, ktorí hovoria: „účastník môže napadnúť rozhodnutie súdu prvého stupňa odvolaním, pokiaľ to zákon nevyklučuje. Ak z právneho predpisu vyplýva určitý spôsob vyrovnania vzťahu medzi účastníkom a vedľajším účastníkom, môže podať odvolanie aj vedľajší účastník.“³⁷

Pokiaľ ide o formálne náležitosti odvolania, musí byť zjavné, ktorému súdu je určené, kto ho podáva, akej veci sa týka, a čo sa s ním sleduje, musí byť podpísané a datované, ako hovorí § 42 ods. 3 OSP. Ďalej musí obsahovať označenie rozhodnutia, ktoré sa odvolaním napadá, v čom sa vidí jeho nesprávnosť a čoho sa odvolateľ domáha.

Odvolanie sa podáva ako sme spomínali do 15 dní od doručenia uznesenia na súde, proti uzneseniu, ktorého smeruje. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy. Je teda obmedzená len na výroky, ktorých sa opravy výslovne dotkla, za predpokladu, že tieto opravné časti sú oddeliteľné od ostatného obsahu výrokovej časti rozhodnutia. Ak rozhodnutie neobsahuje poučenie o lehote na podanie odvolania alebo ak obsahuje nesprávne poučenie o tom, že odvolanie nie je prípustné, možno podať odvolania do troch mesiacov od doručenia.

Miestom podania odvolania je súd, proti ktorého rozhodnutiu odvolanie smeruje.

Ďalším opravným prostriedkom je obnova konania. Pre obnovu konania platia ustanovenia § 228 a nasl. OSP. Obnovu konania zaraďujeme medzi mimoriadne opravné prostriedky. Zákon poskytuje pre konanie o dedičstve určité špecifické práve prostriedky, akými je napríklad dodatočné prejednanie dedičstva novoobjaveného majetku, ktoré umožňujú dosiahnuť nápravu iným spôsobom, preto má obnova konania menší význam ako v ostatných konaniach.

Podľa ustanovenia § 228 ods. 1 písm. a) OSP možno rozhodnutie súdu napadnúť návrhom na obnovu konania, keď „sú tu skutočnosti, rozhodnutia

³⁷ § 201 ods. 1 Zák.č.99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok

alebo dôkazy, ktoré účastník bez svojej viny nemohol použiť v pôvodnom konaní, pokiaľ môžu privodiť pre neho priaznivejšie rozhodnutie vo veci.“³⁸

„Uvedenému ustanoveniu treba rozumieť tak, že ak účastník tvrdí, že je tu nová skutočnosť, alebo síce už známa skutočnosť, ale nový dôkaz, musí ísť o skutočnosť alebo dôkaz, ktoré existovali do doby márneho uplynutia lehoty na podanie žiadosti o pokračovanie v konaní proti vydanému osvedčeniu, a ktoré nemohol včas uplatniť v tomto konaní, pričom k tvrdeniu o novej skutočnosti pripojiť aj dôkaz na jej preukázanie.“³⁹

K obnove konania o dedičstve by mohlo dôjsť tiež preto, že nemohlo konanie prebehnúť pre nedostatok podmienok konania, ak rozhodoval vylúčený notár ako súdny komisár alebo, že bolo rozhodnuté v neprospech navrhovateľa v dôsledku trestného činu súdneho komisára.

Návrh na obnovu konania treba podať v lehote troch mesiacov od toho času, keď ten, kto obnovu navrhuje, sa dozvedel o dôvode obnovy, alebo od toho času, keď ho mohol uplatniť. Po troch rokoch od právoplatnosti rozsudku možno návrh podať len z dôvodu uvedeného v § 228 ods. 1 písm. a.) OSP, v prípade, že ide o trestný rozsudok a v § 228 ods. 1 písm. c) a d) OSP.

Návrh na obnovu konania prejedná súd, ktorý o veci rozhodoval v prvom stupni. Návrh na obnovu konania súd uznesením buď zamietne alebo obnovu konania povolí.

Posledným opravným prostriedkom, ktorým sa môže účastník domáhať preskúmania rozhodnutia je dovolanie. Dovolanie je upravené v Občianskom súdnom poriadku v § 236 a nasl., kde sa uvádza: „dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu.“⁴⁰

Ako uvádza § 237 OSP „dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak:

- a.) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov,
- b.) ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania,

³⁸ § 228 ods. 1 písm. a) Zák.č.99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok

³⁹ Huljak, Š.: Osvedčenie o dedičstve ako rozhodnutie o dedičstve a prípustnosť obnovy konania, *Ars Notaria*, 3/2000, str. 16

⁴⁰ § 236 ods. 1 Zák.č.99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok

- c.) účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený,
- d.) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie,
- e.) sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný,
- f.) účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom
- g.) rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát.“⁴¹

Účastník môže podať dovolanie do jedného mesiaca od právoplatnosti rozhodnutia odvolacieho súdu na súde, ktorý rozhodoval v prvom stupni. Ak odvolací súd vydal opravné uznesenie, plyní táto lehota od doručenia opravného uznesenia. Na podanie je dovolania je oprávnený účastník konania.

V dovolaní sa musí popri všeobecných náležitostiach (§ 42 ods. 3 OSP) uviesť aj, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu, z akých dôvodov sa toto rozhodnutie napadá, prípadne, ktoré dôkazy by sa mali vykonať na preukázanie dôvodov odvolania a čoho sa dovolateľ domáha.

O dovolaniach rozhoduje Najvyšší súd Slovenskej republiky, v senáte a v konaní o dedičstve len uznesením.

Spôsoby rozhodnutia dovolacieho súdu o dovolaniach sú zastavenie konania (po úplnom späť vzatí dovolania), odmietnutie dovolania, zamietnutie dovolania, alebo súd napadnuté rozhodnutie zruší.

3.4 Trovy konania

Trovy konania sú najmä hotové výdavky účastníkov a ich zástupcov, vrátane súdneho poplatku, ušlý zárobok účastníkov a ich zákonných zástupcov, trovy dôkazu, odmena notára za vykonané úkony súdneho komisára a jeho

⁴¹ § 237 Zák.č.99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok

hotové výdavky, odmena správcu dedičstva a jeho hotové výdavky, tlmočené a odmena za zastupovanie, ak je zástupcom advokát.

Notár vo funkcii súdneho komisára má právo na náhradu účelne vzniknutých trov konania, ktorými sú jeho odmena a hotové výdavky. Na odmenu vzniká nárok, ale len za predpokladu, že sa dedičské konanie začalo a skončilo rozhodnutím. Náhrada hotových výdavkov je podmienená predchádzajúcim poverením. V tomto smere prípadné pochybenie súdu nemôže ísť na úkor súdneho komisára. Musí ísť ale o dôvodne vzniknuté náklady, teda také, ktoré vyplývajú zo správneho procesného postupu.

„Úkony smerujúce k zisteniu dedičov a dedičstva nemusia nutne vykonávať osobne notár, ale spravidla tak robí ním poverený zamestnanec. Z toho vyplýva, že vykonaním úkonov v konaní o dedičstve, nemožno rozumieť len osobnú činnosť povereného notára, ale všetku potrebnú, účelnú a dovolenú činnosť všetkých zamestnancov notára v rozsahu ich poverenia. Ak sa tak stalo, patrí notárovi náhrada účelne vzniknutých trov konania.“⁴²

Vždy musí ísť o náhradu trov potrebných na účelné vybavenie vecí. Ak súdny komisár zistí sám skutočnosť, ktoré ho neoprávňujú vykonávať úkony, musí vec vrátiť súdu a spravidla mu patrí právo na náhradu hotových výdavkov.

Za vykonané úkony má notár právo na odmenu a hotové výdavky, ktorými sa rozumejú trovy konania, ako to uvádza §137 OSP. Súd je v prípade, že poveril notára úkonmi v dedičskom konaní, povinný rozhodnúť o tom, kto a v akej výške platí odmenu a jeho hotové výdavky, teda rozhodnúť o náhrade trov jeho konania.

Súdny komisár má právo požadovať náhradu trov konania, ale nemusí mu byť priznaná. Súd však vždy bez ohľadu na to, či je náhrada trov konania žiadaná alebo nie, musí o tomto práve rozhodnúť okrem, ak by sa notár výslovne tohto práva vzdal.

Ak súd musel sám dokončiť dedičské konanie, pretože súdny komisár buď riadne neodstránil nedostatky podkladov, hoci mu súd vec vrátil, alebo predloží vec bez rešpektovania právneho názoru prejednávajúceho sudcu,

⁴² Huljak, Š.: Dedičská príručka, Vydavateľstvo Poradca, Žilina, 1996, str. 63.

a pritom vo veci zabezpečil ďalej už len základné úkony konania, môže súd úplne alebo sčasti náhradu trov konania nepriznať.

Štát má podľa výsledkov konania proti účastníkom právo na náhradu trov konania, ktoré platil, pokiaľ u nich nie sú predpoklady na oslobodenie od súdnych poplatkov. Uvedená povinnosť účastníka nahradiť štátu ním platené trovy konania teda vyplýva priamo zo zákona, a to vždy, ak konanie začalo na návrh, ktorý nebol dôvodný, alebo ak to odôvodňujú iné výsledky konania. Na návrh môže súd priznať účastníkovi celkom alebo sčasti oslobodenie od súdnych poplatkov, ak to pomery účastníka odôvodňujú, a ak nejde o svojvoľné alebo zrejme bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva.

Podľa ustanovenia § 140 ods. 3 OSP v konaní o dedičstve platí odmenu notára a jeho hotové výdavky dedič, ktorý nadobudol dedičstvo, ktoré nie je predĺžené. Ak je dedičov niekoľko, platia tieto trovy podľa vzájomného pomeru čistej hodnoty ich dedičských podielov. V ostatných prípadoch platí tieto trovy štát.

O tom kto a v akej výške platí odmenu notára a jeho hotové výdavky, rozhodne súd v konaní o dedičstve spravidla uznesením, ktorým sa konanie na ňom končí. Notár má právo podať odvolanie proti výroku o odmene a hotových výdavkoch.

Notár má právo popri nároku na odmenu, aj nárok na náhradu hotových výdavkov a náhradu za stratu času. Náhrada za stratu času patrí notárovi pri úkonoch vykonávaných mimo jeho sídla alebo mimo miesta konania jeho úradných dní za čas strávený cestou do tohto miesta a späť. V odmene notára je zahrnutá aj náhrada za administratívne a iné práce vykonané v súvislosti s notárskymi úkonmi, úkonmi notára v konaní o dedičstve a v súvislosti s úkonmi správcu dedičstva pri správe dedičstva.

Odmena tvorí príjem notára. Notár môže požadovať aj primeraný preddavok na odmenu a na náhradu hotových výdavkov. Výšku odmeny notára a spôsob jej určenia ustanoví ministerstvo všeobecne záväzným predpisom.

ZÁVER

Táto práca je snahou o získanie a vypracovanie uceleného pohľadu na konanie o dedičstve, tak ako to prebieha v jednotlivých štádiách tohto konania, a to podľa súčasnej právnej úpravy.

Z právneho hľadiska, je smrť človeka právnou skutočnosťou, nezávislou od ľudskej vôle, s ktorou právo spája vznik, zmenu a zánik právnych vzťahov týkajúcich sa zomretého. Smrťou teda zaniká spôsobilosť fyzickej osoby mať práva a povinnosti.

Konanie o dedičstve nie je vždy sprevádzané bezproblémovým priebehom, ktorý je spôsobený najmä citlivosťou a zložitou otázkou, ktoré sú v tomto konaní riešené.

Treba si uvedomiť, že dedičské konanie ako také, kým nadobudlo súčasnú podobu prešlo zložitým vývojom, ktorý sa spájal so sociálnymi, politickými a ekonomickými pomermi v spoločnosti.

Neustálu pozornosť si vyžaduje jednotný výklad právnych noriem a prípadné novelizácie právnych predpisov v reakcii na pokračujúce spoločenské a legislatívne zmeny, ale aj na potreby právnej praxe.

Výsledkom konania o dedičstve je zvyčajne zmena vlastníckych práv. Rozhodnutie v konaní o dedičstve treba chápať ako jeden z prostriedkov ochrany a právnej istoty občanov. Vydaním konečného rozhodnutia sa modifikuje proces nadobudnutia práv a povinností vo vzťahu ku konkrétnym dedičom. Súčasná platná právna úprava prejednanie dedičstva uľahčuje proces vydávania rozhodnutí v závere konania, čím sa tento proces stáva hospodárnejší.

Problematika dedičského konania je vo svojej podstate zložitá, ale pre verejnosť je aj tak stále veľmi zaujímavá.

Zoznam použitej literatúry a prameňov

- BAJCURA, A. a kol. 1995. *Občianske procesné právo*. Bratislava: Univerzita Komenského Bratislava, Právnická fakulta. 1995. ISBN 80-7160-009-1, 313 s.
- CIRÁK, J. et al. 2009. *Dedičské právo*. 1. vyd. Šamorín : HEURÉKA, 2009. 237 s. ISBN 978-80-89122-55-4.
- FICOVÁ, S. 2005. *Občianske právo procesné. Základné konanie*. Bratislava : Univerzita Komenského, Právnická fakulta, 2005.
- FOGAŠ, Ľ.: Konanie o dedičstve, Acta Facultatis Iuridicae UC, roč. IX., Bratislava SPN, 1985, str. 43.
- FOGAŠ, Ľ.: K pojmu účastník konania o dedičstve, Právny obzor, roč. 65, č. 4, Bratislava, 1982,
- GANDŽALOVÁ, D. 2006. *Dedičské právo*. Banská Bystrica : Univerzita Mateja Bela, Právnická fakulta, 2006, ISBN 80-8083-347-8, 317 s.
- HULJAK, Š. 1996. *Dedičská príručka*. Žilina : Poradca 1996
- HULJAK, Š.: Osvedčenie o dedičstve ako rozhodnutie o dedičstve a prípustnosť obnovy konania, Ars Notaria, 2/2000, str. 15
- KOVÁCS, K. 2006. Notársky poriadok, Komentár, Iura Edition, Bratislava, 2006
- LAZAR, J. a kol. 2010. *Občianske právo hmotné. 1. Všeobecná časť. Rodinné právo. Vecné práva. Dedičské právo*. Bratislava : IURA EDITION, 2010. ISBN 978-80-8078-346-4.
- LAZAR, J. 2006. *Otázky kodifikácie súkromného práva*. Bratislava: Iura edition, 2006. ISBN 80-8078-128-1, 204 s.
- LAZAR, J. et al. 2006. *Občianske právo hmotné*. 3. dopl. a preprac. vyd. 1. zväzok. Bratislava : IURA EDITION, 2006. 635 s. ISBN 80-8078-084-6.
- MAZÁK, J. 2002. *Základy občianskeho procesného práva*, Iura Edition, Bratislava, 2002
- MAZÁK, J. a kol. 2007. *Základy občianskeho procesného práva. III., podstatne prepracované a doplnené*. Bratislava : EUROUNION, spol. s r.o., 2007. ISBN 978-80-8
- Mazák, J.: Osvedčenie o dedičstve, Ars Notaria, 3/1997, str. 11

MIKEŠ, J. 1982. *Dědické právo*. Praha : Panorama, 1982. ISBN 11-119-81, 212 s.

PLANK, K. 1954. *Dedičské právo*. 1. vyd. Bratislava : Slovenské vydavateľstvo politickej literatúry, 1954. 178 s. ISBN neuvedené.

PLANK, K. et al. 1983. *Občianske právo hmotné II. diel*. 2. vyd. Bratislava: Právnická fakulta Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach, 1983. 252 s. ISBN neuvedené.

ŠTEVČEK, M. a kol. 2007. *Civilné právo procesné*. Bratislava : IURA ERUDION, 2010. ISBN 978-80-89447-18-3, 856 s.

VOJČÍK, P. 2008. *Občianske právo hmotné I. Prvý diel Základy súkromného práva*. Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2008. ISBN 978-80-7097-723-1, s. 286-314.

VOJČÍK, P. a kol. 2009. *Občiansky zákonník. Stručný komentár. Druhé, prepracované a doplnené vydanie*. Bratislava : IURA EDITION, 2009. ISBN 978-80-8078-249-8, 1234 s.

Právne predpisy

Ústava Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb. v znení neskorších predpisov

Zákon č. 97/1963 Zb. o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom v znení neskorších predpisov

Zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov

Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov

Zákon č. 323/92 Zb. o notároch a notárskej činnosti (Notársky poriadok) v znení neskorších predpisov

Zákon č. 304/2009 Z.z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon Slovenskej národnej rady č. 323/1992 Zb. o notároch a notárskej činnosti (Notársky poriadok) v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Nález Ústavného súdu SR z 24.02.2005, sp. zn. PL. ÚS 1/04, č. judikátu 2/2005.

Nález Ústavného súdu SR z 24.02.2005, sp. zn. PL. ÚS 1/04, č. judikátu 2/2005.

BIBLIOGRAFICKÉ UDAJE

Jméno autora: Milan Masár

Obor: Právo v podnikání

Forma studia: kombinovaná

Název práce: Konanie o dedičstve

Rok: 2012

Počet stran textu bez příloh: 37

Celkový počet stran příloh: 0

Počet titulu české literatury a pramenu: 17

Počet titulu zahraniční literatury a pramenu: 0

Počet internetových zdrojů: 0

Vedoucí práce: JUDr.Lekár